

Asia: VN/36516/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin elinvoimakeskuksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Tausta

Esitysluonnoksen tavoitteena on metsitystä tukemalla lisätä metsäpinta-alaa, vahvistaa hiilinieluja ja -varastoja sekä vähentää kasvihuonekaasu-päästöjä metsityskohteilla ilman, että luonnon monimuotoisuus heikkenee.

Ehdotettu metsitystukijärjestelmä koskee niin sanottujen joutoalueiden metsittämistä. Joutoalueilla tarkoitetaan esimerkiksi maatalouskäytöstä poistuneita peltoja ja tuotannosta poistuneita turvetuotantoalueita. Esitys-luonnoksen mukaan vuosittain metsitettävä pinta-ala on arviolta noin 3 000 hehtaaria.

Joutoalueiden metsitystä tuettiin vuosina 2021–2023 metsityksen määräai-kaisesta tukemisesta annetun lain (1114/2020) nojalla. Esitysluonnoksessa metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta eh-dotetaan, että tukijärjestelmä otettaisiin uudelleen käyttöön ja lakia muu-tettaisiin niin, että metsitystuki myönnettäisiin jatkossa aiemmin käytössä olleen de minimis -tuen sijaan EU:n maa- ja metsätalouden ryhmäpoik-keusasetuksessa (EU) 2022/2472 tarkoitettuna tukena.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan aiemmin käytössä olleeseen tukijärjestelmään myös eräitä muita muutoksia, jotka koskevat muun muassa tukikel-poisten alueiden määritelmää, hankkeen vähimmäiskokoa, metsityksen to-teuttamistapoja ja hoitopalkkion maksamisajankohtaa. Tavoitteena on myös lausuntomenettelyn keventäminen. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi täsmälliset säännökset tuen ja velvoitteiden siirtymisestä omistuksen- ja hallintaoikeuden muutoksissa.

Metsitystukea koskeva tukihaku avautuisi Suomen metsäkeskuksessa 31.3.2027 ja päättyisi 31.12.2029. Metsitystuen tuensaaja voisi olla vain laissa tarkemmin määritelty yksityinen maanomistaja. Tuki muodostuisi kiinteästä kustannuskorvauksesta ja hoitopalkkiosta. Tuki myönnettäisiin tuensaajalle avustuksena.

Elinvoimakeskusten rooli metsitystuen myöntämisessä

Metsitystuen myöntävä viranomainen on sekä vanhan lain että uuden laki-luonnoksen mukaan Suomen metsäkeskus. Esitysluonnoksen mukaan Met-säkeskuksen olisi pyydettävä ennen tukipäätöstä Lupa- ja valvontavirastolta ja elinvoimakeskukselta lausunnot, joissa nämä ottavat kantaa tehtäviensä osalta metsitystuen myöntämisen edellytysten (lakiluonnoksen 6 §:n 1 momentin 3–4 kohdat) toteutumiseen. Elinvoimakeskus ottaisi tarvittaessa kantaa myös lakiluonnoksen 5 §:n 2 momentin asiakokonaisuuksiin, joissa säädetään maatalousmaasta. Lausunnot ovat Metsäkeskusta sitovia.

Esitysluonnoksen mukaan elinvoimakeskusten lausunnot keskittyvät ympäristö- ja luonnonsuojelullisiin edellytyksiin, jotka voivat rajoittaa tai estää metsityksen. Ehdotetun 6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan alueen tulisi olla sellainen, että sen metsittäminen ei heikentäisi luonnon monimuotoisuutta. Ehdotetun 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan alueen tulisi olla sellainen, jonka metsitys ei olennaisesti vaikeuta avoimen maaseutumaisen säilyttämistä eikä vaikeuta alueidenkäyttölaita tarkoitetun kaavojen toteuttamista. Epäselväksi kuitenkin jää, kohdistuuko myös elinvoimak-keskuksen lausunto metsitettävän alueen vesitalouteen ja mihin lakiin Lu-pa- ja valvontaviraston vesitaloutta koskeva lausunto perustuu.

Esitysluonnoksen mukaan lausunnot pyydettäisiin vain niistä tukihakemuksista, joista Metsäkeskus on hallinnollisesti tarkastanut tukikelpoisuutta koskevat kriteerit.

Elinvoimakeskuksilla ei jatkossa olisi enää velvollisuutta ottaa lausunnoissaan kantaa esimerkiksi siihen, onko alueella aloitettu metsittämisen perustamistoimenpiteitä vaan sen arviointi olisi tukipäätöksen tekvän Suomen metsäkeskuksen tehtävänä.

Lapin elinvoimakeskus toteaa, että esitysluonnoksen tavoitteet ja esitetyt toimenpiteet ovat pääosin yhteneväiset Lapin elinvoimakeskuksen työtä ohjaavan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman kanssa.

Lapin elinvoimakeskus kuitenkin huomauttaa, että erityisesti paksuturpeilla joutoalueilla metsitystuen tavoite lisätä hiilinieluja metsittämällä on ristiriidassa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteen kanssa vähentää turvemaiden päästöjä vedenpintaa nostamalla.

"Etenkin turvepohjaiset joutoalueet ovat kasvihuonekaasujen päästölähde, joten ilmastohyötyjä saavutettaisiin metsittämällä ohutturpeisia ja vähäravinteisia peltoja ja turvekerroksensa menettäneitä entisiä turvetuotantoalueita. Olennaista on tunnistaa metsitykseen soveltuvat kohteet. Paksuturpeiden ja vähäravinteisten turvemaiden tapauksessa metsitys ei tuota nettopäästöjen vähennystä keskipitkällä aikavälillä ja osassa tapauksia ei edes pitkällä aikavälillä. Päästövaikutusltaan metsitystä suotuisampi keino näissä tapauksissa on kohteen vettäminen kosteikoksi." Lähde: Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma s. 36 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-388-6>

Näin ollen Lapin elinvoimakeskus esittää, että arvioidessaan alueen luonnon- ja vesitaloudellista soveltuvuutta metsänkasvatukseen Suomen metsäkeskuksen tulisi rajata tuen ulkopuolelle kosteikoiksi soveltuvat alueet, jotta joutoalueiden metsitystuella ei luotaisi kannustinjärjestelmää, joka voi johtaa Suomen ilmasto- ja ennallistamistavoitteiden kannalta vähemmän hyödylliseen lopputulokseen, jos kosteikoiksi hyvin soveltuvia jouto-alueita metsitetään tuen kannustamina.

Arvioinnissa tulisi huomioida alueen paksuturpeisuuden (turpeen paksuus yli 60 cm, Turpeen paksuus 1.0/2023 -paikkatietoaineiston perusteella <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-851-5>) lisäksi karttatarkastelun perusteella se, onko alue luontaisesti märkä tai vettyvä, sijaitseeko se luonnollisessa painanteessa tai notkelmassa ja onko vedenpinnan nosto mahdollista ilman ympäristölle aiheutuvaa haittaa. Lisäksi tulisi arvioida, onko alueen yläpuolella riittävän suuri valuma-alue, josta vettä voidaan ohjata perustettavaan kosteikkoon, voisiko kosteikko tasata tulvahuippuja ja vähentää tulvariskiä sekä sijaitseeko alue lähellä lintuvesiä, perinnebiotooppeja tai suojelualueita, jolloin kosteikko tukisi luonnon monimuotoisuutta.

Mikäli Metsäkeskus hallinnollisen tarkastuksen perusteella katsoo, että alue soveltuu metsitystä paremmin kosteikoksi, metsitystukea ei myönnettäisi, vaan kohde ohjattaisiin mahdollisuuksien mukaan vettämisrahoituksen piiriin.

Metsittämis- ja vettämistoimien yhteensovittaminen on välttämätöntä, koska metsitys edellyttää alueen kuivatusta ja voi lisätä maaperäpäästöjä turvemailla. Turvepohjaisen ja vettämiseen soveltuvan joutoalueen vettä-minen tuottaa välittömän päästövähennyksen, kun taas metsitys muodostaa hiilinielun vasta vuosikymmenten kuluttua. Lisäksi paksuturpeisten alueiden metsittyminen on epävarmaa, minkä vuoksi niiden metsittämiseen ei ole perusteltua käyttää yhteiskunnan tukea.

Lapin elinvoimakeskus esittää myös, että joutoalueiden metsitystuesta teetettäisiin kustannusvaikuttavuusanalyysi, jotta voidaan arvioida, kuinka paljon ilmastohyötyä saadaan jokaista tukijärjestelmään käytettyä euroa kohden, hallintokustannukset mukaan lukien.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ilmastoyksikön päällikkö Riitta Syvälä ja ratkaissut vesitalousosaston johtaja Timo Jokelainen.

Jokelainen Timo
Lapin ELY

Syvälä Riitta
Pohjois-Pohjanmaan ELY - Lapin elinvoimakeskus